

Enheten för planfrågor
Annsofi Edberg

Stockholms stad
Stadsbyggnadsnämnden
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

Överprövning av antagen detaljplan för Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 mm i stadsdelarna Mariehäll och Ulvsunda industriområde, Stockholms stad

Dp 2014-17690-54

Beslut

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 11 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, Kommunfullmäktiges i Stockholms stads beslut från den 11 juni 2018, § 30, att anta detaljplan för Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 mm i stadsdelen Mariehäll

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Näringsdepartementet) enligt bifogad besvärshänvisning.

Bakgrund

Kommunfullmäktige i Stockholms stad antog den 11 juni 2018 ovan rubricerade detaljplan. Syftet med detaljplanen är att omvandla området till en stadsdel med ett blandat innehåll av bostäder och icke störande verksamheter. Detaljplanen ger utrymme för cirka 770 nya bostäder samt lokaler, förskola, torg och parkstråk. Några av befintliga verksamhetslokaler avses bevaras och omvandlas. Området avses även förtätas med ny bebyggelse. Planområdet är beläget i ett industri- och verksamhetsområde i anslutning till Bromma Stockholm Airport.

Länsstyrelsen beslutade i delbeslut den 4 juli 2018 om överprövning av Kommunfullmäktiges i Stockholms stads beslut att anta ovan nämnda detaljplan. Motivet till delbeslutet var bland annat att markföroreningar i form av klorerade kolväten påträffats i mark, grundvatten och porgas. Dessa kan i gasform tränga in i byggnader och därmed utgöra en hälsorisk för människor som vistas där. Länsstyrelsen befarade även att bebyggelsen kunde bli olämplig avseende bullerstörningar, risk för ras och skred, risk för översvämning samt säkerhet avseende närhet till tvärbanan.

Efter antagande av detaljplanen har Länsstyrelsen fått ta del av ytterligare underlag, ”Fördjupad riskbedömning med avseende på klorerade kolväten”, Orbicon AB, 2015-12-18.

Datum
2018-11-30

Beteckning
404-30727-2018

Efter granskningsskedet införde kommunen en planbestämmelse som reglerar att startbesked endast får ges under förutsättning att markföreningar i ytskiktet har avhjälppts.

En planbestämmelse har även lagts till som reglerar utbyggnadsordningen för att undvika olägenhet avseende buller. Bulleravsnittet i planbeskrivningen har också utvecklats och är tydligt och uttömmande, men reglering av markbuller saknas på plankartan.

När det gäller översvämningsrisker har Länsstyrelsen i granskningsyttrandet påpekat att kommunen behöver säkerställa att översvämningsrisk reduceras genom reglering på plankartan. Detta har inte åtgärdats inför planens antagande.

Motiv för beslutet

Av 11 kap. 11 § PBL framgår bl.a. att länsstyrelsen ska upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan i dess helhet, om beslutet har en sådan innebörd som anges i 11 kap. 10 § andra stycket. I nämnda stycke anges de s.k. statliga ingripandegrunderna. Om kommunen medger det, får beslutet upphävas i en viss del.

Länsstyrelsen beslutade den 4 juli 2018 i enlighet med 11 kap. 10 § PBL att överpröva kommunens antagandebeslut den 11 juni 2018. Som anförts ovan bedömde Länsstyrelsen att bebyggelsen skulle kunna komma att bli olämplig med hänsyn till de boendes hälsa eller säkerhet avseende föroreningsituationen. Länsstyrelsen befarade också att bebyggelsen kan bli olämplig avseende bullerstörningar, risk för ras och skred, risk för översvämning samt säkerhet avseende närhet till tvärbanan.

Länsstyrelsen tar nu slutlig ställning i ärendet.

Prövningsgrundande frågor

Följande frågor är var för sig skäl för upphävande av detaljplanen.

Hälsa och säkerhet

Markföreningar

Som nämnts tidigare utgår aktuell detaljplan från att omvandla området till en stadsdel med ett blandat innehåll av bostäder och icke störande verksamheter. Planområdet är beläget i ett industri- och verksamhetsområde i anslutning till Bromma Stockholm Airport. Länsstyrelsen kan konstatera att det inom det aktuella området finns markföreningar samt att området är utsatt för bullerstörningar av olika slag.

Vad gäller markföreningarna noterar Länsstyrelsen följande. Inom planområdet har miljötekniska undersökningar påvisat klorerade kolväten i mark, grundvatten och porgas. I grundvatten är halterna av klorerade kolväten så höga att det finns en risk att de förekommer i fri fas. Genomförda undersökningar gör även gällande att det är sannolikt att spridningskällan finns inom planområdet. Ovan och i direkt

Datum
2018-11-30

Beteckning
404-30727-2018

angränsning till påträffad förorening av klorerade kolväten föreslås nya bostadshus och att delar av befintliga industrilokaler omvandlas till bostäder. Flera klorerade kolväten är cancerframkallande och har egenskaper som gör att de i gasform kan tränga in i byggnader och därmed utgöra en hälsorisk för människor som vistas där.

Kommunen har trots att en allvarlig föroreningssituation bestående av klorerade kolväten påträffats inom planområdet inte undersökt detta i tillräcklig utsträckning för att avgränsa föroreningens källterm, omfattning och spridning. Det finns anledning att misstänka att föroreningssituationen är av betydligt större omfattning än vad planhandlingarna gör gällande, bland annat har klorerade kolväten påträffats över hundra meter öster om planområdet inom kvarteret Masugnen. Utredningar och riskbedömning genomförda för kvarteret Masugnen drar slutsatsen att påträffade klorerade kolväten sannolikt härrör från en källterm inom fastigheten Archimedes 1.

Det framgår inte av planhandlingarna om kommunen undersökt eventuell förekomst av flyktiga föroreningar i den del av befintlig industrilokal där en förskola planeras. Länsstyrelsen kan därför inte bedöma om barnperspektivet har beaktats ur ett föroreningssperspektiv. Barn är extra känsliga för exponering av föroreningar, därför behöver särskild hänsyn tas vid planering av förskolor, skolor och lektyr.

Brister i kartläggningen av föroreningarna medför att det i antagen detaljplan finns stora osäkerheter i huruvida de påträffade klorerade kolväten utgör en hälsorisk för människor som kommer att bo och vistas inom planområdet. Länsstyrelsen anser att den redovisade utredningen om föroreningssituationen visar att det finns ett fortsatt utredningsbehov av föroreningssituationen och att behov av saneringsåtgärder och val av sådana åtgärder inte kan bedömas innan dessa vidare utredningar har genomförts. Mot denna bakgrund finner Länsstyrelsen också att det inte är visat att vald åtgärdsnivå i planen, planbestämmelsen om markföroreningar, är lämplig. Bestämmelsen anger att startbesked endast får ges under förutsättning att markföroreningar i ytskiktet har avhjälpats. Samtidigt har de högsta halterna av klorerade kolväten påträffats i grundvattnet inom planområdet och är därmed varken enbart en markförorening eller en förorening som återfinns i ytskiktet. Planbestämmelsen reglerar vidare enbart ny bebyggelse medan föroreningssituationen även berör befintlig bebyggelse som ska bevaras och där markanvändningens ska ändras. Länsstyrelsen anser att planbestämmelsen inte säkerställer att bebyggelsen blir lämplig med hänsyn till människors hälsa ur ett föroreningssperspektiv.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang också framhålla att på platser där mark- och grundvatten förorenats av klorerade kolväten behöver ofta ett tidsperspektiv på tiotals- till hundratals år tillämpas vid bedömningen av åtgärdsbehovet. Detta ställer stora krav på att eventuella skyddsåtgärders funktion bibehålls under mycket lång tid. Länsstyrelsen är därför av den uppfattningen att byggnadstekniska åtgärder som skydd mot gasinträngning inte ensamt bör vara

Datum
2018-11-30

Beteckning
404-30727-2018

det som gör att människor kan vistas i planerad bebyggelse utan risk för negativa hälsoeffekter.

Länsstyrelsen finner av anförda skäl att den antagna detaljplanen ska upphävas då det kan antas att bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till människors hälsa. Inför ett nytt antagande av en detaljplan för bebyggelse inom fastigheten Archimedes 1 och del av Mariehäll 1:10 med flera, bör en bedömning av åtgärdsbehovet avseende markföroreningar föregås av ytterligare utredning av föroreningssituationen.

Buller

Planbeskrivningen har inför antagande kompletterats avseende buller så att den innehåller en tydlig redovisning av åtgärder för att förebygga olägenheter för människors hälsa. Plankartan har reglering av trafikbuller i antagandehandlingen. För att säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas i genomförandeskedet, måste plankartan även reglera markbuller, eftersom markbuller och trafikbuller når en stor del av bostäderna från skilda håll. I annat fall finns det risk att bostäderna utformas på ett sätt som gör att markbuller påverkar de boendes hälsa negativt.

Övriga frågor

Översvämningsrisk

Staden har visat att det föreligger översvämningsrisk till följd av ett 100-årsregn längs med norra sidan av kvarteret Färjan, då vatten kan bli stående längs byggnaden. Staden har dock inte implementerat dagvattenutredningens förslag om att genom plankartan säkerställa att marken längsmed byggnaden utformas så att vattnet rinner bort från byggnaden. I nuvarande utformning av detaljplanen kvarstår översvämningsrisken därför längsmed byggnaden. Länsstyrelsen anser att planerad bebyggelse kan bli olämplig avseende risken för översvämnning. Då planen ändå ska upphävas med hänsyn till föreliggande föroreningssituation samt avsaknad av reglering av markbuller, anser Länsstyrelsen att kommunen i samband med ett förnyat antagande av planen bör säkerställa markens utformning genom bestämmelse på plankartan.

Detta beslut har fattats och godkänts digitalt av samhällsbyggnadsdirektör Patrik Åhnberg. I ärendet slutliga beredning har även deltagit chefsjurist Lena Johansson, planchef Tatjana Joksimović och planhandläggare Annsofi Edberg, föredragande.

Bilaga: Besvärshänvisning

Kopia:

Trafikverket, Swedavia

Datum
2018-11-30

Beteckning
404-30727-2018

SBp (RJ), RÄö (SM, ÅD), SBs (GH), Map (EB)